

Flere studenter, færre unge bruder

At innvandrernes barn strømmer til universiteter og høyskoler, er etter hvert godt kjent. Færre vet at det blir stadig mindre vanlig med «ekteskapsinnvandring» til denne gruppa. Trolig henger disse to tendensene sammen. Det er i hvert fall klart at utdanning får unge mennesker til å utsette giftermålet.

Hvordan det går med innvandrernes barn, kalles gjerne integreringens lakmustest. At de på en rekke viktige områder har fått positivt utslag på «testen», begynner etter hvert å bli godt kjent. Norskfødte med innvandrerforeldre studerer nå i større grad enn gjennomsnittet i befolkningen i samme aldersgruppe, og det gjelder både kvinner og menn. I enkelte grupper har det vært en formidabel økning i det vi statistikere kaller *studietilbøyeligheten*.

For eksempel tok 30 prosent av guttene med pakistanske foreldre i alderen 19-24 år høyere utdanning i 2008, mot 17 prosent i år 2000. For jentene har økningen vært fra 18 til 39 prosent. I 2000 studerte norskfødte jenter og gutter med foreldre fra Pakistan i like høy grad, nå er kjønnsforskjellen mer «typisk norsk» – jenter sitter i større grad over bøkene ved landets høyskoler og universitet enn det gutter gjør. Men forskjellen i studietilbøyelighet mellom gutter og jenter med foreldre fra Pakistan er fortsatt noe mindre enn blant alle i Norge i samme aldersgruppe, henholdsvis 10 mot 13 prosentpoeng.

Også norskfødte med foreldre fra Tyrkia studerer mer enn før, men selv om tallet øker, ligger de fortsatt under gjennomsnittet i befolkningen. Blant menn i denne gruppa studerte 19 prosent i 2008, mot bare 4 prosent i 2000, mens kvinnenens økning i det vi kaller «studietilbøyelighet», har vært fra 18 til 25 prosent (se figur 1).

Mindre vanlig med «ekteskapsinnvandring» ...

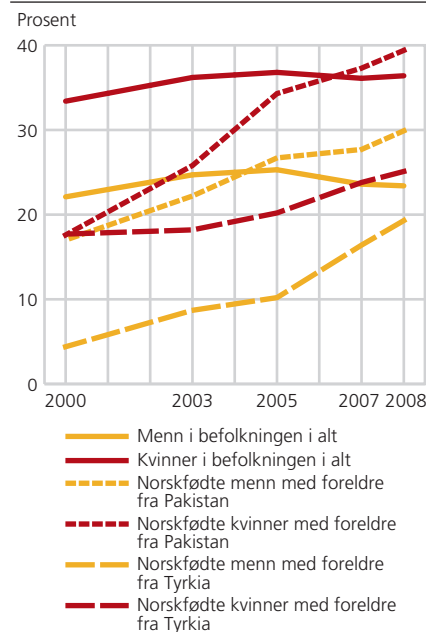
Av de største gruppene norskfødte med innvandrerforeldre er det særlig barn av vietnamesere, srilankere og indere som strømmer til universitetene og høyskolene (Henriksen 2010). Men det er de med foreldre fra Pakistan og Tyrkia vi skal fokusere på her.

Grunnen til det er at blant de store gruppene norskfødte med innvandrerforeldre, er det de med tyrkisk og pakistansk bakgrunn det er kommet flest ektefeller fra utlandet til. De andre gruppene kommer det såpass få til at det ikke er grunnlag for å studere endringer over tid. De som kom til norskfødte barn av indere, utgjør den tredje største gruppa, i alt 109 i perioden 1990-2006. Samtidig ser vi en interessant tendens; «ekteskapsinnvandring» til disse to gruppene, altså norskfødte med foreldre fra Pakistan og Tyrkia, blir stadig mindre vanlig.

Kristin Henriksen

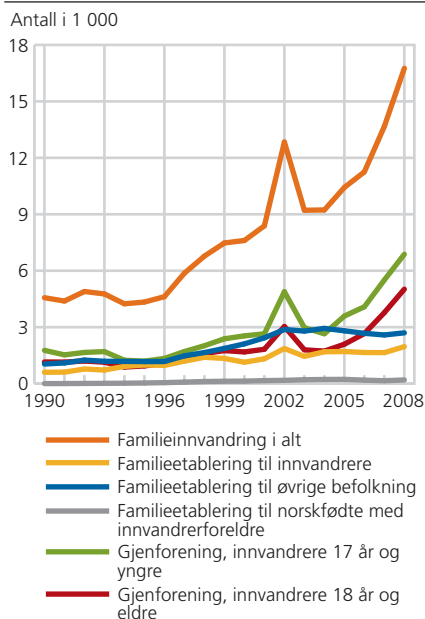
Figur 1. Andel i høyere utdanning av alle i alderen 19-24 år, etter landbakgrunn. 2000, 2003, 2005, 2007 og 2008. Prosent

Kilde: Utdanningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Kristin Henriksen er statistiker og rådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for leveårsstatistikk. Hun er koordinator for innvandrerstatistikk. (kristin.henriksen@ssb.no)

Figur 2. **Familieinnvandring av ikke-nordiske borgere, etter type og referansepersonens innvandringskategori. 1990-2008. Absolutte tall**

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Slik familieinnvandring, som vi kaller familieetablering, eller noen ganger «ekteskapsinnvandring», er fundamentalt annerledes enn familiegjenforening, der folk kommer til Norge på grunn av familieband til en som bor i Norge, knyttet før innvandringen til Norge. Som figur 2 viser, er det særlig antallet familiegjenforeninger som har økt etter tusenårsskiftet, først og fremst på grunn av den økte arbeidsinnvandringen fra nye EØS-land.

Antallet familieetableringer har vært stabilt. Når vi så kan si at slik innvandring er blitt mindre vanlig, er det fordi potensialet for slik innvandring, som vi skal se, har blitt så mye større de siste årene, i den forstand at det er blitt langt flere unge ugifte i «gifteklar alder».

... til tross for flere unge ugifte voksne

De som fulgte med på NRK-serien «Det nye landet», har fått se klipp fra da de første innvandrerne fra Pakistan og Tyrkia kom til Norge på slutten av 1960-tallet. De var arbeidssøkende som fikk jobb blant annet på fabrikker, i restauranter og på hoteller. Mange hadde problemer med å finne et sted å bo, og noen måtte bo i telt på campingplasser eller til og med i Slottsparken. Men de var ettertraktet arbeidskraft, og målet til de fleste var å jobbe i Norge i en avgrenset periode og så flytte tilbake til Pakistan eller Tyrkia.

Som vi vet, var det mange som ble i Norge, og etter hvert fikk de familien hit. Og etter at konene kom, kom også familieførørelsene, og det er barna innvandrerne har fått i Norge vi kaller «norskfødte med innvandrerforeldre».

De første barna disse innvandrerne fikk i Norge, begynner nå å bli voksne. Ble de født i 1975, er de i dag 35 år. Fordi antallet barnefødsler i Norge økte fra begynnelsen av 1970-tallet, blir det stadig flere voksne norskfødte med innvandrerforeldre fra Pakistan og Tyrkia.

I perioden 1998-2009 er antallet voksne, ugifte norskfødte med foreldre fra Pakistan tredoblet, og antallet ugifte med foreldre fra Tyrkia er seksdoblet. Vi er interessert i de som er ugifte, for det er disse som eventuelt kan gifte seg med noen som ikke bor i Norge.

Fra økning til nedgang etter år 2000

Etter hvert som flere barn av innvandrere ble voksne, økte også antallet pakistanske og tyrkiske statsborgere som kom til Norge gjennom å gifte seg med en norskfødt med innvandrerforeldre. Økningen snudde til en nedgang i 2002 for tyrkiske statsborgere og i 2004 for pakistanske statsborgere. Og dette har skjedd til tross for at det blir stadig flere voksne og ugifte norskfødte med innvandrerforeldre.

Vi ville vente at jo flere av disse som blir godt voksne, jo flere gifter seg. Men ekteskapsinnvandringen har altså ikke økt. Hvor mye mindre vanlig slik innvandring er blitt, ser vi tydelig i figurene 3 og 4. De viser antall ugifte norskfødte over 17 år med foreldre fra Pakistan og Tyrkia og antall familieetableringer med en fra samme land i disse gruppene. Deler vi antall familieetableringer på antall myndige ugifte, får vi et tall som viser at det er blitt mindre vanlig. Dette er illustrert ved den blå linjen i figurene.

Færre kommer til personer under 24 år

I Danmark må begge partene være 24 år for å få «familiesammenføring» (familieetablering) og bosette seg i Danmark. I Norge er den vanlige nedre aldersgrensa 18 år for å gifte seg, og det er ikke høyere grense for å få familieetablering. Men også her i landet diskuteres med ujevne mellomrom å innføre høyere aldersgrense.

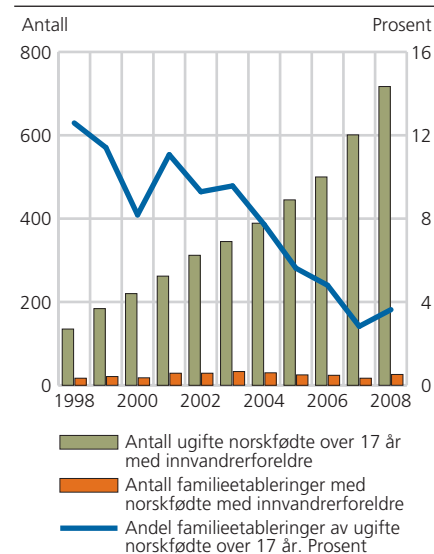
Hvor mange er det så som kommer gjennom familieetableringer til unge norskfødte «referansepersoner», som de kalles i statistikken? Det er blitt mindre vanlig med familieetableringer til norskfødte med innvandrerforeldre og innvandrere under 24 år. De siste årene har det kommet færre enn 100 personer årlig gjennom å gifte seg med norskfødte med innvandrerforeldre som er yngre enn 24 år, hvorav 20-30 kom til de som er yngre enn 20 år. Tendensen er lik for pakistanske og tyrkiske statsborgere; færre kommer til norskfødte med innvandrerforeldre som er så unge, dette til tross for at det er blitt langt flere norskfødte med innvandrerforeldre i denne aldersgruppa (Henriksen 2010).

Stadig eldre når de gifter seg

At det blir mindre vanlig med familieinnvandring til norskfødte med innvandrerforeldre, henger sammen med et annet tydelig utviklingstrekk: De venter med å gifte seg til de blir eldre, det blir mindre og mindre vanlig å være gift i ung alder.

I aldersgruppa 21-23 år var 19 prosent av norskfødte kvinner med pakistanske foreldre gift ved inngangen til 2009, halvparten så mange som i 1998 (40 prosent). Tilsvarende tall for norskfødte menn med pakistanske foreldre var 8 og 15 prosent (Henriksen 2010). Å sammenligne med befolkningen i alt gir

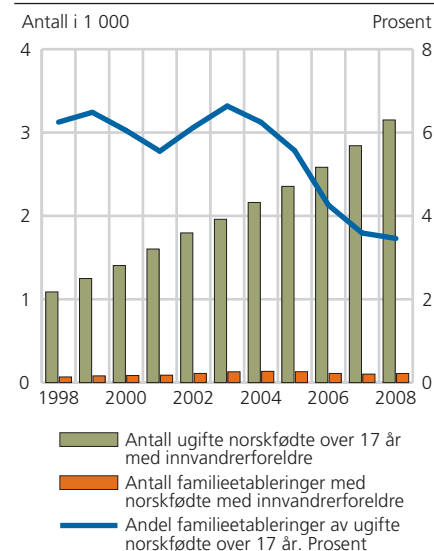
Figur 3. Familieetablering til norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia i perioden 1998-2008. Absolutte tall¹

¹ Venstre akse angir antallet ugifte norskfødte over 17 år, høyre akse andelen familieetableringer av alle ugifte norskfødte.

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4. Familieetablering til norskfødte med innvandrerforeldre fra Pakistan i perioden 1998-2008. Absolutte tall¹

¹ Venstre akse angir antallet ugifte norskfødte over 17 år, høyre akse andelen familieetableringer av alle ugifte norskfødte.

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Rapporter om familieinnvandring

SSB-rapporten *Familieinnvandring og ekteskapsmønster 1990-2008* (Henriksen 2010) gir et langt mer detaljert bilde av familieinnvandringen til Norge i perioden enn det som gis her. I rapporten kan man lese om hvor mange som familieinnvandrer til personer som selv har innvandret, og hvor mange som kommer til befolkningen for øvrig, i tillegg til de som familieinnvandrer til norskfødte med innvandrerforeldre. Den gir også detaljerte tall for familieinnvandringen i ulike grupper, som vietnamesere, somaliere, marokkanere, polakker, tyrkere, pakistanere. I en rapport som publiseres våren 2010, kan man lese om sysselsettingsgraden blant ulike grupper familieinnvandrere (Aalandslid og Tronstad 2010).

lite mening – da det vanligste i Norge i dag er å starte samlivet med samboerskap heller enn giftermål, mens dette er uvanlig blant unge med pakistanske eller tyrkiske foreldre.

Kanskje betyr utsettelsen av giftermål bare at de vil gifte seg med noen bosatt i utlandet på et senere tidspunkt. Med andre ord kan det tenkes at tendensen til at det blir mindre vanlig med å hente ektefelle fra foreldrenes hjemland, er et utslag av at de utsetter giftermålet heller enn at de i større grad gifter seg med noen som bor i Norge. Men kanskje er det ikke slik, av de som har giftet seg, er det noen færre enn før som gifter seg med personer som ikke er bosatt i Norge (Henriksen 2010).

Studier forsinker familiedannelse

Hva har så dette med den økte deltakelsen i utdanningssystemet å gjøre? Svaret er: mye! Det er vel etablert kunnskap at personer som tar høyere utdanning, utsetter giftermål og familiedannelse. Ifølge Lappegård (2006) henger det å ta høyere utdanning sammen med å utsette giftermål og barnefødsler også for innvandrere og norskfødte med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia (Lappegård 2006).

Hvorfor det er slik, kan vi spekulere over. Og mange er flinkere til å spekulere over årsaker enn oss statistikere. Kanskje er ikke alle ekteskap inngått mellom to som ikke bor i samme land den dagen bryllupet står, inngått i full frivillighet? Og kanskje blir man sterkere og bedre egnet til å velge livspartner selv dersom man har tatt utdanning, og blitt eldre og selvforsørget før man starter familielivet?

Familieetableringer til norskfødte med innvandrerforeldre står for en liten del av familieinnvandringen til Norge. Slik innvandring utgjorde 3 prosent av familieinnvandringen i perioden 1990-2008, og bare 0,6 prosent av *all* ikke-nordisk innvandring til Norge. Når man studerer den store økningen i innvandring til Norge, skal man derfor ikke se så mye på familieetablering til innvandrernes barn, men heller studere arbeidsinnvandringen fra nye EØS-land og familiegjenforeningene som har kommet som følge av denne innvandringen. Men det er en annen historie.

Referanser

Henriksen, Kristin (2010): Familieinnvandring og ekteskapsmønster 1990-2008, Rapporter 2010/10, Statistisk sentralbyrå.

Lappegård, Trude (2006): Family formation and education among Pakistani, Turkish and Vietnamese women in Norway, GENUS, LXII (1).

Aalandslid, Vebjørn og Kristian Rose Tronstad (2010): *Familieinnvandring, kjønn og sysselsetting*. Kommer i serien Rapporter, Statistisk sentralbyrå.